

Aprofitament pastoral d'una finca de camps i bosc de sureda a Agullana (Alt Empordà)

Autor: Marc Taüll, Grup d'Ecologia i Gestió Silvopastoral, Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya

1. PRESENTACIÓ DEL CAS D'ESTUDI

L'àrea analitzada es troba a la finca Mas Genís, al municipi d'Agullana. Els camps de la finca, estan classificats com àrea segura per part dels Bombers (equivalent a àrea estratègica dins l'ajut de *Pasturatge per a prevenció d'incendis* del PDR 2014 – 2020). Alhora, el bosc de la finca i de finques veïnes són suredes, totes d'alta capçada arbrada. Es va analitzar el cas l'any 2020 i es compara la situació abans de realitzar el diagnòstic amb l'actual, després de modificar la gestió.

2. SITUACIÓ ABANS DE L'ANY 2020

Fins a l'any 2020, a la finca Can Genís es pasturaven els camps, que fan una superfície total de 62,5 ha. Entremig de camps es pasturaven petites raconades de bosc, en una superfície total de 3,7 ha. El ramat és de 40 vaques amb 8 femelles de reposició, i 2 mascles. Amb aquestes dades, la càrrega ramadera de la finca era de 0,71 UBM/ha i any. Als camps es pasturava herba espontània; en una zona com l'Alt Empordà es considera que els camps són poc productius en herba.

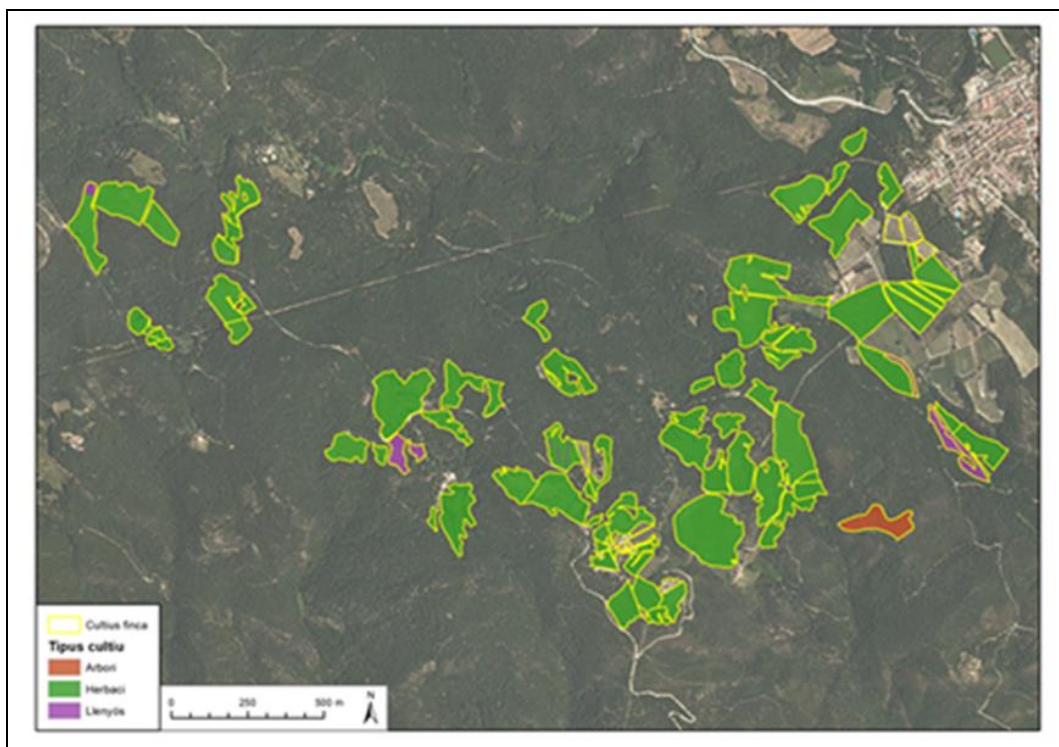

Figura 1. Base territorial del ramat de Can Genís abans de l'any 2020

A partir dels requeriments del bestiar de la finca, les necessitats de matèria seca eren de 181 T MS/ha. A partir dels albarans de compra, es va determinar els kg MS/ i any que l'explotació havia d'adquirir. Així, es va determinar que el farratge adquirit els dos darrers anys havia estat de 51 T MS/ any. d'aquesta forma, la finca tenia un fort dèficit de matèria seca per alimentar el ramat (Figura 2).

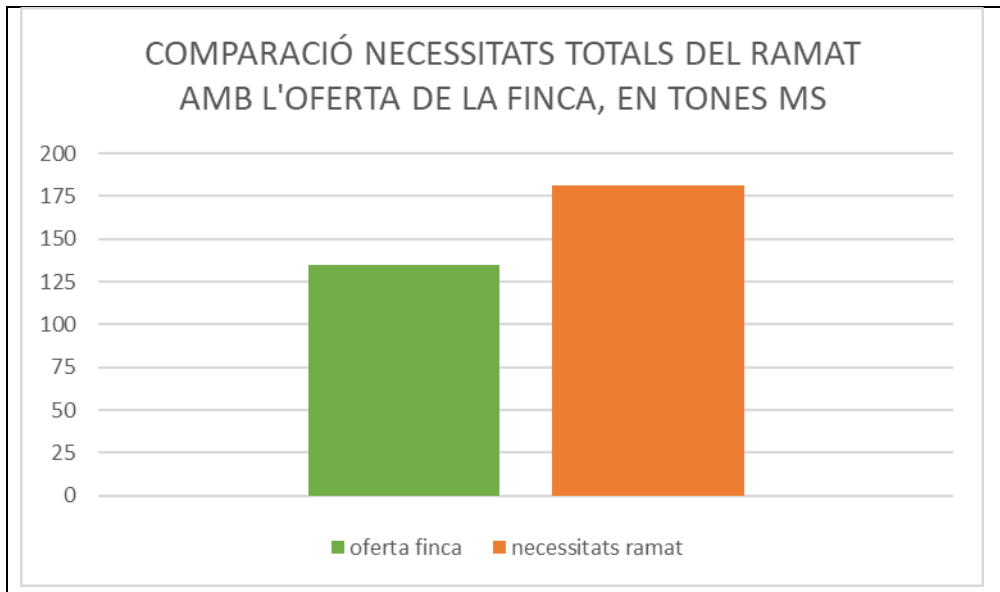

Figura 2. Comparació entre les necessitats del ramat de vaques de cria i l'oferta de la finca.

Realitzant un calendari pastoral, es va determinar com el 70 % de la manca de farratges corresponia als mesos de juliol i agost, ja que en aquest moment de l'any el ramat s'havia d'alimentar en base a complement. Al mes de setembre també calia aportar farratge al ramat, de forma variable segons els anys. A l'hivern també calia donar farratge al ramat, però poc (Taula 1).

Taula 1. Complement aportat al ramat abans de 2020

Període	Part del complement total aportada al ramat segons època de l'any (kg MS)
Mesos de juliol i agost	31.800
Setembre	8.000- 12.000
Hivern	7.200 – 11.200

3. PROPOSTA PER A SUPERAR LA MANCA DE FARRATGE DE L'EXPLOTACIÓ I SITUACIÓ ACTUAL

Des del CTFC es va fer una proposta per a superar la manca de farratge de l'explotació. La idea era pasturar a l'estiu en boscos de sureda. Es considerava que podia servir per a superar la manca de farratge del ramat a l'estiu. Com a recomanació **es va proposar que es mantingués l'estructura de bosc dens, perquè com a que el ramat necessitava tenia manca de farratge per a l'estiu una apertura de capçada forta podria afavorir el creixement del sotabosc**, que durant l'estiu estaria molt dessecat, i aquest fet provocaria rebuig del bestiar.

La càrrega ramadera d'aprofitament pastoral de les suredes és molt baixa. Així es despenia d'exemples avaluats. Taüll i Baiges (2016) proposen una càrrega inferior a 0,05 UBM/ha i any. Per un ramat de 40 vaques, la majoria de les quals amb vedell, es considera que només caldria passar un cop a l'any pel sotabosc i el temps de pas per 1,0 ha es pot situar entre 4 i 8 hores a l'any.

Una característica del sotabosc de sureda és l'absència d'herbam, i el fet que dominen les espècies palatables (Taula 2). L'oferta farratgera d'una sureda es pot situar al voltant dels 300 kg MS/ ha i any. **Un sobrepasturatge de les suredes podria produir l'esgotament de l'oferta farratgera del seu sotabosc en pocs anys.**

Taula 2. Principals espècies llenyoses del sotabosc de sureda

Espècies llenyoses no palatables	Espècies llenyoses palatables
<i>Erica scoparia</i>	<i>Erica arborea</i>
<i>Calluna vulgaris</i>	<i>Arbutus unedo</i>
<i>Calicotome spinosa</i>	<i>Phyllirea angustifolia</i>
<i>Smilax aspera</i>	<i>Quercus suber</i>
	<i>Quercus ilex</i>

Com a proposta de gestió del sotabosc, en els casos on domini el matoll impalatable es proposa estassada (argelaga negra, arítjol; bruc d'escombres). Pels casos en que domini el sotabosc palatable, es proposa estassada sobre el bruc boal (*Erica arborea*) perquè millora molt el valor nutritiu després d'estassada, però no caldria tocar la resta d'espècies palatables. A l'hora, es va proposar fer tancats petits en zones de sotabosc, considerant, que, aproximadament, per cada 5 ha el ramat de 40 vaques podria pasturar 2 dies l'any. Aquests consells van ser ben rebuts pel propietari del ramat. A la Figura 3 es fa un resum de les mesures proposades per la gestió de la sureda.

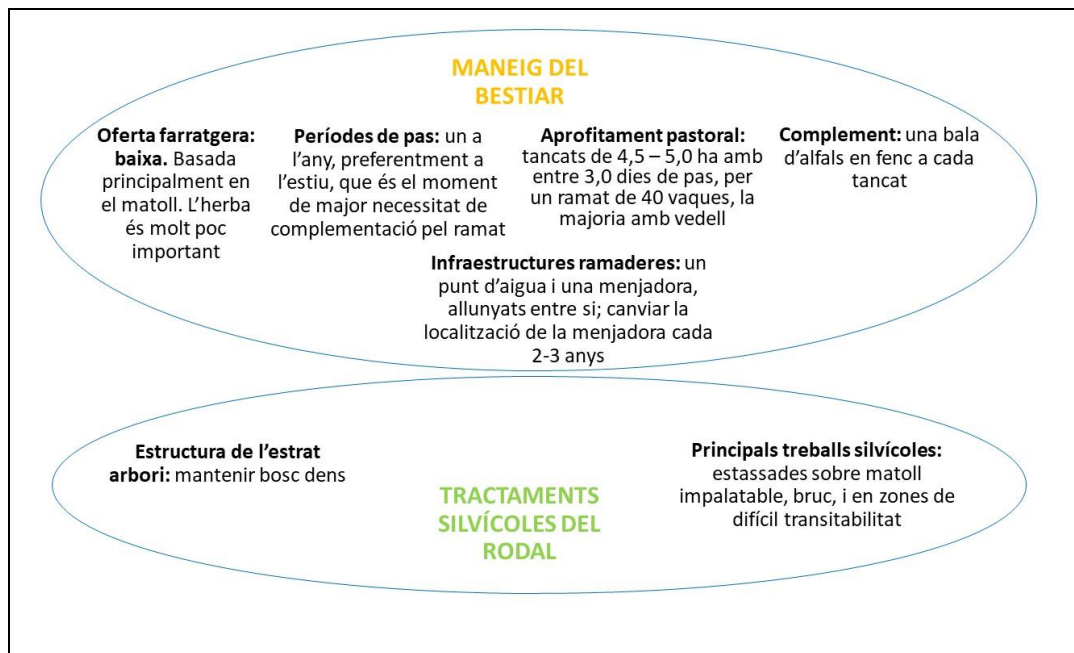

Figura 3. Gestió de les suredes. El treball silvícola sobre el sotabosc es defineix a partir de la compatibilització de criteris de prevenció d'incendis i d'aprofitament pastoral

En la situació actual, el propietari del ramat ha aconseguit acords amb propietaris forestals per a portar-hi el ramat. Ho fa principalment a l'estiu, però també una part a l'hivern, aspecte que es considera encertat perquè en aquest moment de l'any el bestiar pot aprofitar l'aglà de sureda, que és de molt bona qualitat, destacat especialment pel seu alt contingut en greixos. **Amb el pasturatge de suredes, el ramader ha aconseguit reduir l'aportació de complement al mínim i considera que si segueix trobant més hectàrees de sureda pot arribar a no haver de donar gens de complement al bestiar.**

4. GESTIÓ DE LES ÀREES ESTRATÈGIQUES I DEL BOSC DE SUREDA AMB OBJECTIU DE PREVENCIÓ D'INCENDIS

Per els camps de la finca, força dels quals són àrees les àrees estratègiques, es considera que s'han de pasturar amb intensitat alta tant a la primavera com a la tardor. Abans de portar els animals al bosc de sureda a l'estiu l'herba de tots els camps ha de quedar arranada. Algun any això pot ser difícil perquè l'herba a final de primavera o inici d'estiu estarà molt lignificada i generarà rebuig al bestiar, però caldrà mantenir el bestiar a la parcel·la i forçar-lo fins que acabi consumint tota l'herba. En algun camp classificat com àrea estratègica hi ha espècies nitròfiles com els cards, que no poden ser eliminades pel bestiar. En situacions com aquestes es podria proposar una estassada com a complement del pasturatge cada cert nombre d'anys per assegurar que a l'arribada de l'estiu a les àrees segures no hi quedi gens de vegetació.

Le zones de bosc de sureda estan prop d'una àrea complementària. Els criteris que s'han fixat per a l'aprofitament pastoral de la sureda són compatibles amb la forma de pasturar en àrees complementàries, amb estassades que redueixin la càrrega del sotabosc, especialment del matoll impalatable, i la continuïtat vertical. En àrees classificades d'aquesta forma cal promoure la gestió, com pugui ser el pastoralisme, i intentar posar els criteris per a que el bestiar pugui mantenir una baixa càrrega de combustible al sotabosc.

Figura 4. Àrea estratègica a la zona de Can Genís